

педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: удосконалення професійної компетентності майбутніх вчителів у системі вокальної та інструментальної підготовки.

ГРИГА Маргарита Василівна – здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр» Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: вокально-хорове виховання школярів у процесі позакласної роботи

INFORMATION ABOUT THE AUTORS

ONOFRIYCHUK Lyudmila Mykolayivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Vocal and Choral Training, Theory and Methods of Musical Education of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: formation of professional and creative skills of future music teachers, theory and practice of school musical theater organization.

CHERVONIY Maria Viktorivna – Honored Artist of Ukraine, Conducting Concertmaster of the Department of Vocal and Choral Training, Theory and Methods of Musical Education of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

Scientific interests: improving the professional competence of future teachers in the system of vocal and instrumental training.

GRIGA Margarita Vasilivna – bachelor degree of higher education of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Scientific interests: vocal and choir training of schoolchildren in the process of grade-by-grade work.

Стаття надійшла до редакції 12.08.2022 р.

УДК 316.343.36 : 377.35

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-205-145-150

ПАЩЕНКО Валентина Василівна –

аспірантка кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи

Університете імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5524-8471>

e-mail: valentinapashchenko1@gmail.com,

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТВОРЕННЯ КОМАНДНО-ЦІЛЬОВОЇ МОТИВАЦІЇ ДЛЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ГРУПИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Професійна компетентність різних фахівців є головним ресурсом оптимального вирішення кризових явищ і проблем сучасного суспільства, важливим фактором її прогресивного розвитку.

Компетентність створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи ми розглядаємо як важливу складову професійної компетентності психологів, що багато в чому детермінує як якість професійної діяльності, так і можливості повноцінної самореалізації особистості психолога у професії та життєдіяльності загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підґрунтям нашого дослідження стали наукові розвідки про становлення та розвиток особистості фахівця в галузі психології та його готовності до здійснення професійної діяльності О. Ковальова, М. Гуліної, І. Зязюна, М. Дьяченко; дослідження формування професійної компетентності Е. Есер, О. Шахматова, В. Карандашова.

Вагоме значення для педагогічної теорії й практики щодо дослідження проблеми формування професійної компетентності становлять наукові праці С. Амеліної, В. Байденка, Н. Бібік, С. Гончаренка, І. Зязюна,

В. Кременя, Н. Ничкало, В. Лугового, О. Пометун, В. Радкевич та ін.

Фундаментальними з питань методологічних та теоретичних аспектів формування професійної компетентності майбутнього фахівця є дослідження К. Абульханової-Славської, В. Андреева, А. Брушлинського, Г. Ващенко, С. Вітвицької, Е. Волкова, В. Гриньова, Є. Зеєра, А. Маркової, П. Шендерей та ін.

У той же час системне вивчення досліджуваного питання не було предметом окремого наукового пошуку, що й зумовило вибір проблеми і визначило мету статті – обґрунтування методологічних підходів до проблеми формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи.

Мета статті – визначити та проаналізувати методологічні підходи щодо формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Постулат про ключове значення освіти в історії людства, існування суспільства та особистості є безперечним для вітчизняних та зарубіжних дослідників. Концепція стратегічного розвитку держави перебуває в

тісному взаємозв'язку зі змістовними характеристиками освітньої політики, з методологічними засадами та методичним інструментарієм теорій та концепцій освіти.

Актуальність модернізації сучасної системи підготовки майбутніх психологів у ЗВО визначається такими факторами як глобальні зміни соціально-економічної ситуації в країні та в світі; диверсифікацією системи вищої освіти; зміною стратегії підготовки майбутніх фахівців; кризовою ситуацією в державі, що, в свою чергу, передбачає необхідність перегляду методологічних підходів до підготовки фахівців нової формації.

Формування професійних компетенцій та компетентностей поряд з навчанням студентів загальнонауковим та професійним дисциплінам є одним із найважливіших завдань, що стоять перед вищою школою сьогодні. Цей процес передбачає адаптацію до цілей та завдань конкретної професійної галузі та діяльності.

Виходячи з реалій сьогодення, освітніх стандартів вищої освіти, дослідження наукових праць щодо підготовки психологів нами сформульовано такі методологічні підходи.

Компетентнісний підхід передбачає цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій.

У загальному вигляді можна стверджувати, що це такий вид змісту освіти, який передбачає цілісний досвід вирішення життєвих проблем, виконання ключових соціальних ролей, що відносяться до багатьох сфер. Упровадження компетентнісного підходу до навчального процесу ЗВО як основного процесу формування професійної компетентності майбутнього фахівця відображається такими поняттями, як компетенція та компетентність.

Категорія компетентнісного підходу характеризує успішність перетворювальних процесів у сфері освіти, бо стрімкі зміни у світі вимагають пояснення феноменів змін, прогнозу розвитку та принципів проектування нових реальностей з погляду науки про закони освоєння людством нового. Визнаний як базовий науковий підхід, компетентнісний підхід сьогодні є ефективним засобом розвитку здатності до методологічного мислення, освоєння культурологічних норм поведінки та діяльності, корекції ціннісних орієнтацій на основі синтезу освітніх систем.

Інтерес до феномену компетентності обумовлений, перш за все, пошуком відповіді на питання про витоки, механізми та способи реалізації психолого-конструктивних взаємин зі світом та спробою пояснити адаптивну, функціональну та прогностичну успішність нових членів професійної групи.

У межах нашого дослідження слушною є думка К. Рудницької [5, с. 243], яка зазначає, що даний підхід передбачає не просту трансляцію знань, умінь і навичок, а й формування у майбутніх фахівців професійної компетентності, що є інтегральною характеристикою особистості й виявляється у здатності вирішувати професійні проблеми і типові професійні завдання, які виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності з використанням знань, професійного та життєвого досвіду, цінностей та здібностей.

Розглядаючи компетентнісний підхід у системі вищої освіти, Т. Литвин основним постулатом визначає положення, що головним результатом освіти є не окремі знання, уміння та навички, а комплексне засвоєння знань і способів практичної діяльності, які забезпечать особистості можливість успішної самореалізації в різних галузях життєдіяльності [4].

Компетентнісний підхід у всіх своїх сенсах найбільш глибоко відбиває основні аспекти процесу модернізації, дає відповіді на запити виробничої сфери, та проявляється як оновлення змісту освіти у відповідь на зміну соціально-економічної реальності.

Компетентнісний підхід передбачає розгляд та визначення психологічних та педагогічних шляхів формування особистісної компетентності майбутніх психологів у руслі професійної та соціальної затребуваності, а також здібності орієнтуватися у всьому різноманітті сучасного світу. Даний підхід акцентує увагу не так на сумі засвоєної здобувачами інформації, скільки на здібності фахівця діяти в різних (професійних, соціальних, побутових тощо) проблемних ситуаціях. Він виступає як метод моделювання результатів освіти, дозволяє посилювати практичну орієнтованість навчання, його предметно-професійний аспект, акцентуючи на ролі досвіду реалізації діяльності та вирішення завдань на основі отриманих знань, що є актуальним у процесі формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи.

Формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи – це цілісний процес, що динамічно розгортається в часі від моменту вибору майбутньої спеціальності до повної самореалізації в професійній діяльності.

При цьому реалізація даної компетентності передбачає не стільки виконання функціональних обов'язків, скільки організацію власної діяльності та системне розуміння значущих проблем, пов'язаних із цією діяльністю, вміння поставити завдання та

здатність організувати вирішення конкретних проблем.

Системний підхід визнано одним із основних методологічних принципів педагогіки, сутність якого полягає у розгляді єдності, сукупності взаємозалежних компонентів: цілей освіти, суб'єктів педагогічного процесу: педагога та студента, змісту освіти, методів, форм, засобів педагогічного процесу.

Ключовою одиницею зазначеного підходу є поняття системи, що у філософському енциклопедичному словнику трактується як сукупність визначених елементів, між якими існує закономірний зв'язок чи взаємодія; якісні характеристики цих елементів становлять зміст системи, сукупність закономірних зв'язків між елементами – внутрішню форму, або структуру системи [3, с. 584].

Особливістю системного підходу є те, що він дозволяє розглядати самостійні компоненти не ізольовано, а в їх взаємозв'язку, у системі з іншими категоріями філософії, такими як одиничне, особливе, загальне, що показують, як загальне проникає в те чи інше часткове явище.

Сутність системного підходу щодо формування компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи полягає в тому, що вона розглядається як система, що має певну будову і закони функціонування. Компоненти системи є відносно самостійні, але не ізольовані й знаходяться у взаємозв'язку, постійному розвитку і русі, причому спосіб взаємодії елементів системи визначає її структурну побудову і забезпечує стійкість [1, с. 14].

У межах нашого дослідження важливим постає врахування взаємозв'язків компонентів системного підходу як засобу пізнання, що забезпечує багатоякісність і цілісність досліджуваного нами явища. Варто також відзначити, що системний підхід дозволяє синтезувати різні знання щодо об'єкта дослідження, розробляти нові принципи його вивчення, створювати цілісну картину цього об'єкта. Система як сукупність взаємопов'язаних елементів, що утворює певну цілісність, єдність. Тому, підтверджуючи сказане, за основу загальних характеристик системи ми взяли такі ознаки як цілісність, структурність, взаємозв'язок системи з середовищем, ієрархічність, множинність опису. Для нашого дослідження такий підхід дуже важливий, оскільки використання системного підходу дозволяє виділити такі системоутворюючі основи, які б забезпечували залучення майбутніх психологів до набуття практичних умінь не формально, а з урахуванням спрямованості їхнього саморозвитку.

Отже, системний підхід дозволяє бачити досліджувану нами проблему як цілісне, єдине саме по собі та по відношенню до системи вищого порядку явище, обов'язковою частиною якого є формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи.

Особистісно-орієнтований підхід у формуванні у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи передбачає обов'язкову суб'єктивну активність і самостійність. Головний вектор особистісно-орієнтованої освіти – поворот до особистості, її індивідуальної свідомості та творчого потенціалу, життєвого досвіду і, як наслідок, розвиток рефлексії, системи цінностей, формування сенсу діяльності та особистої позиції, що повинна відповідати принципам варіативності, гнучкості та відкритості.

Реалізація особистісно-орієнтованого підходу передбачає формування відповідальності, здатності до вольового регулювання, розвитку творчості.

Переконані, що особистісно-орієнтований підхід дозволяє глибше розкрити унікальність особистості у взаємозв'язку визначення її інтелектуальної та моральної свободи з формуванням у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи.

Одним із найбільш ефективних сучасних підходів, що дозволяють цілеспрямовано і комплексно вирішувати завдання формування професійної компетентності, є *акмеологічний підхід* – методологія, що розглядає професійно-психологічну підготовку у двох аспектах: з одного боку, як процес досягнення особистістю певного рівня професійного розвитку, а з іншого – як етап у процесі досягнення людиною вищого рівня досконалості (акме). Особливо варто наголосити на тому, що використання акмеологічного підходу в сучасній педагогічній освіті сприяє зростанню професійної мотивації майбутніх психологів, стимулює креативний потенціал, розкриває можливості використання особистісних ресурсів як активного суб'єкта діяльності, який створює умови успішної самореалізації. Реалізацію акмеологічного підходу розглядаємо через розвиток професійно важливих якостей майбутніх психологів (діяльнісні характеристики, суб'єктивно-діяльні якості) та професійних здібностей; розвиток активності особистості яка здатна свідомо впливати на навколишню дійсність, змінювати її у своїх цілях.

Цілком зрозуміло, що в даний час становлення особистості, яка саморозвивається і само реалізується, визначає перспективну лінію особистісно-професійного розвитку

майбутніх психологів. У цьому випадку, концептуальні підходи акмеології є ключовими в практиці вищої професійної освіти й представлені як стратегії системного використання акме-креативних даних із метою підвищення ефективності діяльності майбутніх психологів та активізації їх особистісно-професійного ставлення.

Синергетичний підхід до формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи проявляється у використанні соціокультурних факторів, основне значення серед яких відіграє індивідуальна система цінностей. Активність психологів спрямована на розкриття індивідуальних здібностей, реалізацію життєвих планів та завдань. Джерелом активності є зовнішнє середовище, оскільки молоді люди, адаптуючись до умов, що змінюються, накопичують корисну інформацію і набувають необхідного досвіду, тим самим підвищуючи рівень своєї внутрішньої психологічної організації та професійного розвитку.

Описуючи особливості даного підходу, Л. Барінова акцентує увагу на тому факті, що даний підхід дозволяє сформулювати положення, згідно з яким базисом психологічної компетентності є біологічно обумовлені особливості, а надбудовою – соціально-психологічні характеристики індивіда (ідеали, цінності, вищі цілі) [1, с. 15].

Синергетичний підхід знаходить своє втілення в процесі пошуку рішення ситуацій невизначеності, які виникають у навчальній, професійній діяльності і, як правило, мають проблемний характер, вимагають знаходження нестандартного творчого рішення. Такі ситуації можуть моделюватися цілеспрямовано під час проведення соціально-психологічних тренінгів, проектної діяльності, розв'язання проблемно-ситуаційних завдань тощо. У цьому випадку якраз і проявляється основна домінанта особистості – спрямованість, а своєрідним механізмом вибору є рефлексія. Формування особистісної компетентності, заснованої на творчому саморозвитку (К. Роджерс, А. Маслоу), розвиває ідею самореалізації здобувачів як умови їх повноцінного функціонування у соціумі.

Діяльнісний підхід. Сутність цього підходу полягає в тому, що діяльність – це основа, засіб та умова розвитку особистості, це доцільне перетворення моделі навколишньої дійсності. Вибір, організація діяльності, переведення їх у позицію суб'єкта, пізнання праці та спілкування (активність самого суб'єкта).

Погоджуємося з твердженням І. Зязюна, який описуючи діяльнісний підхід перебудовує процесуально-технологічну сторону педаго-

гічного процесу в такий спосіб, щоб його суб'єкти оволоділи діяльністю у її цілісному уявленні [2].

Зазвичай діяльність людини виявляється у різноманітних діях, а для досягнення бажаного результату, особистість певним чином керує фізичними діями, використовуючи різні розумові операції, організує у потрібній послідовності прийоми, виконує в потрібному темпі та з потрібною спрямованістю, що відповідають поставленій меті, ця розумова сторона діяльності може повністю відокремитися від практичних дій і перетворитися на розумову діяльність.

Рефлексивний підхід – у науково-педагогічній літературі використовується термін «професійна рефлексія». Рефлексія – це переосмислення стереотипів особистого професійного досвіду, здатність до рефлексії є механізмом переосмислення стереотипів свідомості, поведінки, спілкування, мислення, усвідомлення основ, засобів, стереотипів діяльності, їх критичного та евристичного переосмислення, породження інновацій у різних аспектах професійної діяльності. Методологічний аспект проблеми саморозвитку особистості знайшов відображення у таких напрямках: опис та обґрунтування специфіки механізму саморозвитку особистості (Ф. Перлз, К. Роджерс, Д. Узнадзе, К. Юнг); уточнення основних факторів, що визначають процвітання саморозвитку особистості, їх соціальної природи та змісту (К. Левін, Ж. Піаже, Е. Еріксон та ін.). Філософське обґрунтування особистості як суб'єкта власного розвитку пов'язано з вивченням проблеми формування свідомості особистості діяльності (Л. Виготський, О. Леонтьєв та ін.). Варто зазначити, що професійна рефлексія включає в себе готовність діяти у ситуаціях з високим ступенем невизначеності, гнучкість у прийнятті рішень, постійну націленість на пошук нових, нестандартних шляхів вирішення професійних завдань, здатність переосмислювати свій особистісний та професійний досвід, що є важливими атрибутами в процесі формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи.

Інтегративний підхід (міждисциплінарний). Для розширення уявлень про взаємозв'язки та взаємовідносини між процесами у житті та формуванням природної картини світу існує інтегративний підхід, який забезпечує єдність сприйняття об'єкта, який досліджується різними науками, що сприяє об'єднанню раніше автономних частин шляхом утворення їх інтегративної сукупності. В основі інтеграції лежать міжпредметні взаємодії, які є науковими відображення об'єктивних зв'язків

єдиного, взаємозалежного світу. Наші спостереження за роботою майбутніх психологів показали, що особлива необхідність постає в синтезі знань та подоланні розрізненості між навчальними предметами при формуванні компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи.

Інтеграція не тільки дає можливість об'єднувати знання та вміння з різних предметів, а й посилює практичну орієнтацію освітнього процесу, підвищує інтерес до знань, стимулює творчу активність.

Креативний підхід детермінований творчою діяльністю особистості, яка постає як акт втілення, відтворення або комбінація даних нашої свідомості щодо нової та оригінальної форми в галузі абстрактної думки та практичної діяльності.

Креативний підхід передбачає формування професійної компетенції майбутніх психологів з орієнтацією на творчість, самостійність, здатність до саморегуляції своїх поведінкових дій. У межах даного підходу основним завданням підготовки здобувачів в ЗВО постає формування здібності майбутнього психолога логічно мислити, знаходити шляхи вирішення та передбачати результати кожної ситуації в професійній діяльності.

На підставі зазначених підходів процес формування професійної компетентності майбутніх психологів і компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи, зокрема, передбачає індивідуалізоване становлення особистісних і ділових якостей та здібностей, професійних знань та умінь, активне й якісне перетворення суб'єктом свого внутрішнього світу, що призводить до принципово нової організації життєдіяльності та творчої самореалізації у професії та житті.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Проаналізувавши основні методологічні підходи, які використовуються у професійній освіті в умовах ЗВО з метою формування у майбутніх психологів компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи, ми визначили, що кожен із них відіграє значну роль у цьому процесі. Дослідження такого складного багатофункціонального об'єкта, яким є компетентність створення командно-цільової мотивації, не може обмежуватися якимось одним із зазначених вище підходів. Тільки комплексне поєднання і використання проаналізованих положень наукових підходів створює передумови для глибокого розуміння і осягнення сутності компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи. Це дозволить виділити принципові позиції у визначенні педагогічних

умов формування зазначеної компетентності, що має концептуальне значення для нашого подальшого дослідження.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Барінова Л.Я. Психологічна компетентність психолога : методичні вказівки для студентів 3 курсу напряму підготовки 6.030102 Психологія. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2018. 44 с.
2. Зязюн І. Педагогічне наукове дослідження у контексті цілісного підходу. *Порівняльна професійна педагогіка*. 2011. №1. С. 19–30.
3. Йолон П. Системний підхід. *Філософський енциклопедичний словник*. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
4. Литвин Т. Компетентнісний підхід у системі вищої освіти України: аналіз базових понять. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2012. №2. С. 9–14.
5. Рудніцька К.В. Сутність понять «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність» у світлі сучасної освітньої парадигми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2016. Вип. 1. С. 241–244.

REFERENCES

1. Barinova, L.Ia. (2018) *Psychologichna kompetentnist psykhologa* [Psychological competence of a psychologist] : metodychni vkazivky dlia studentiv 3 kursu napriamu pidhotovky 6.030102 Psykhologiiia. Odesa: Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I.I. Mechnykova. 44 s. [in Ukrainian].
2. Ziazun, I. (2011). *Pedahohichne naukove doslidzhennia u konteksti tsilisnoho pidkhodu* [Pedagogical scientific research in the context of a holistic approach]. *Porivnialna profesiina pedahohika*. №1. 19-30. [in Ukrainian].
3. Iolon, P. (2002). *Systemnyi pidkhid* [Systems concept]. *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk*. Kyiv: Abrys. 742 s. [in Ukrainian].
4. Lytvyn, T. (2012). *Kompetentnisnyi pidkhid u systemi vyshchoi osvity Ukrainy: analiz bazovykh poniat* [Competency approach in the higher education system: analysis of basic concepts]. *Pedahohika i psykhologiiia profesiinoi osvity*. №2. S. 9-14. [in Ukrainian].
5. Rudnitska, K.V. (2016). *Sutnist poniat «kompetentnisnyi pidkhid», «kompetentnist», «kompetentsiia», «profesiina kompetentnist» u svitli suchasnoi osvithoi paradyhmy* [The essence of the concepts of «competence approach», «competence», «competence», «professional competence» in the light of the modern paradigm]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia : Pedahohika. Sotsialna robota*. Vyp. 1. S. 241-244. [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПАЩЕНКО Валентина Василівна – аспірантка кафедри інноваційних технологій з педагогіки, психології та соціальної роботи Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро).

Наукові інтереси: підготовка майбутніх психологів, формування компетентності створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PASHCHENKO Valentyna Vasylivna – PhD student of the Department of Innovative Technologies in Pedagogy, Psychology and Social Work at Alfred Nobel University (Dnipro).

Research interests: training of future psychologists, formation of competence to create command and target motivation for new members of the professional group.

Стаття надійшла до редакції 19.08.2022 р.

УДК 37(091)477.65

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-205-150-156

ПЕРЦОВ Олександр Володимирович – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3938-6938>
e-mail: PertsovAlex@ukr.net

**ВІЙСЬКОВА ОСВІТА НА ЄЛИСАВЕТГРАДЩИНІ У 1865–1917 РР.
(ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ, ОСНОВІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ
ТА ВНУТРІШНІЙ УСТРІЙ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ)**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Реформування Збройних Сил України на сучасному етапі висуває підвищені вимоги до офіцерських кадрів, їх ділових, професійних, загальнолюдських і морально-бойових якостей. Звертаючи увагу на пріоритетне значення професійної підготовки офіцерських кадрів, необхідно встановити духовний зв'язок різних поколінь українських офіцерів з метою залучення молодого покоління військових через виховання і навчання до традицій, культури і досягнень минулого.

Одним із шляхів подальшого вдосконалення виховання командного складу в сучасних умовах є вивчення багатого досвіду розвитку теорії і практики виховання військовослужбовців, зокрема другої половини XIX – першої третини XX ст., коли відбувалися важливі реформи військової освіти, що привели до формування системи військового виховання молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз історико-педагогічних джерел засвідчує, що проблема розвитку військової освіти загалом і діяльності Єлисаветградського кавалерійського юнкерського училища зокрема привертала увагу дослідників другої половини XIX – початку XXI ст. У перших дослідженнях П. Бобровського (60–80-і рр. XIX ст.), М. Лалаєва (1892, 1898, 1900), А. Розеншильда фон Пауліна (1907), М. Галкіна (1907), Ф. Грекова (1910), В. Бернацького (1913), П. Петрова і Н. Соколова (1914) та ін. подавався огляд і загальний аналіз існуючої системи військової освіти в Російській імперії.

Праці 20–30-х рр. XX ст. з історії військової освіти дореволюційного періоду мали описовий характер. У роботах

В. Муратова (1921), Д. Петровського (1922, 1924), М. Александера (1922, 1927, 1931), А. Гамбурцева (1922) критикувалася система підготовки в юнкерських училищах та основна увага приділялася новоствореним військовим школам.

Мета статті полягає у дослідженні передумов створення, основних етапів розвитку та внутрішнього устрою військових закладів на Єлисаветградщині у 1865–1917 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Після II світової війни до 80-х рр. XX ст. підвищується інтерес до історії організації військової освіти. Велика увага підготовці офіцерських кадрів приділялася в роботах П. Зайончковського (1952, 1973), Л. Бескровного (1973, 1986). Єлисаветградському юнкерському кавалерійському училищу як одному з відомих кавалерійських юнкерських училищ присвячується книга спогадів вихованців ЄКУ (за редакцією С. Ряснянського), видана за кордоном у 1965 р.

Наприкінці 80-х рр. XX ст. у зв'язку з розпадом Радянського Союзу підвищилася зацікавленість проблемами військової освіти, збільшилося коло проблем, що вивчалися, почали досліджуватися раніше недоступні джерела.

Краснзавчі праці історика С. Шевченка «Вершники на Інгулі» (2013) та «Кавалерія: від Єлисаветградського офіцерського кавалерійського училища до Української кінної військової школи ім. Будьонного (1850-і–1930-і рр.)» (2015) мають науково-популярний характер.

Військова освіта на Єлисаветградщині у 1865–1917 рр. представлена юнкерським кавалерійським училищем, яке з 1902 р. було